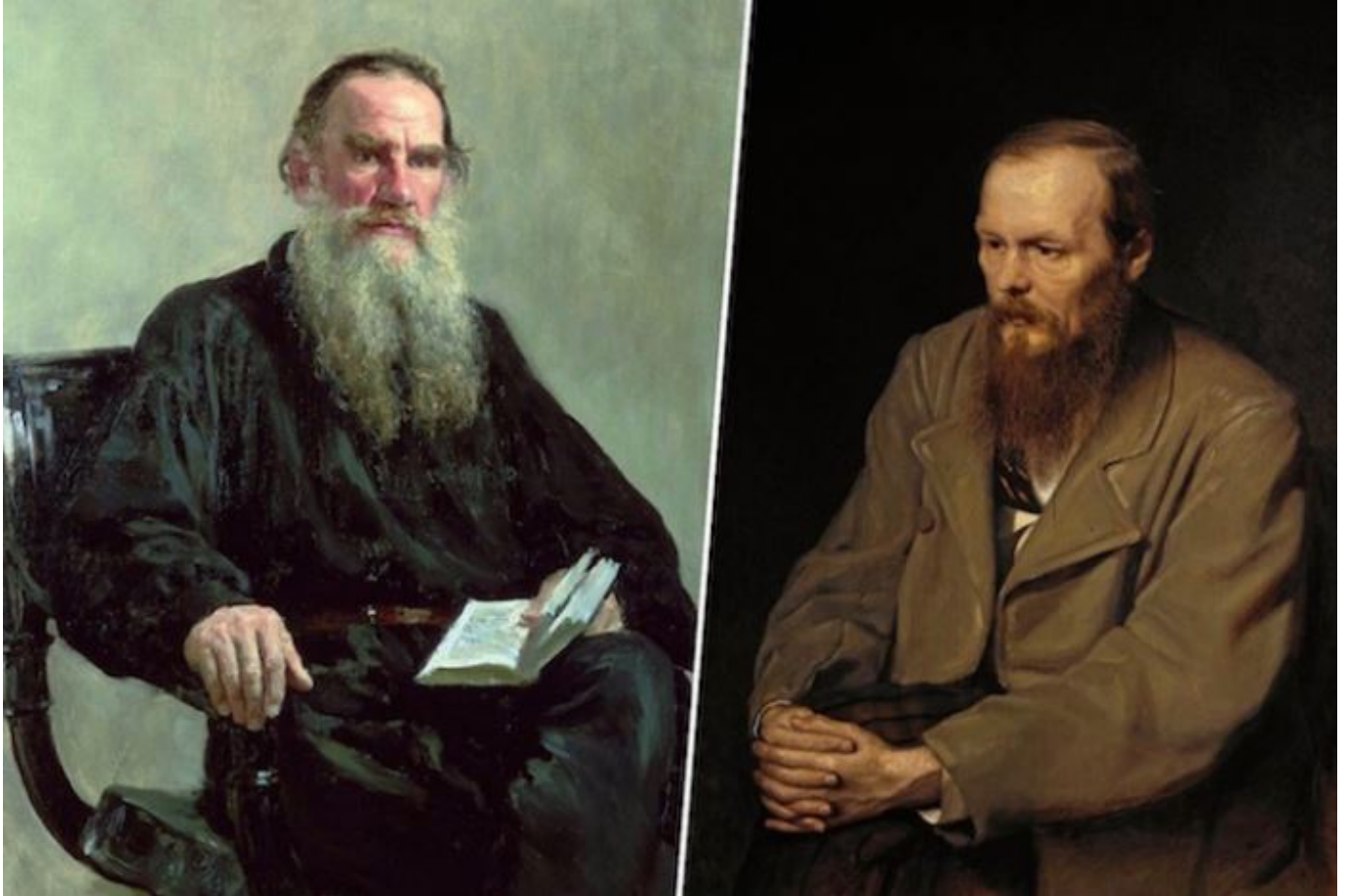

Τολστόϊ και Ντοστογιέφσκι: οι δυο γίγαντες της Ρωσικής και Παγκόσμιας Λογοτεχνίας - Του Μιχάλη Κουτσού

/ [Γνώμες](#)

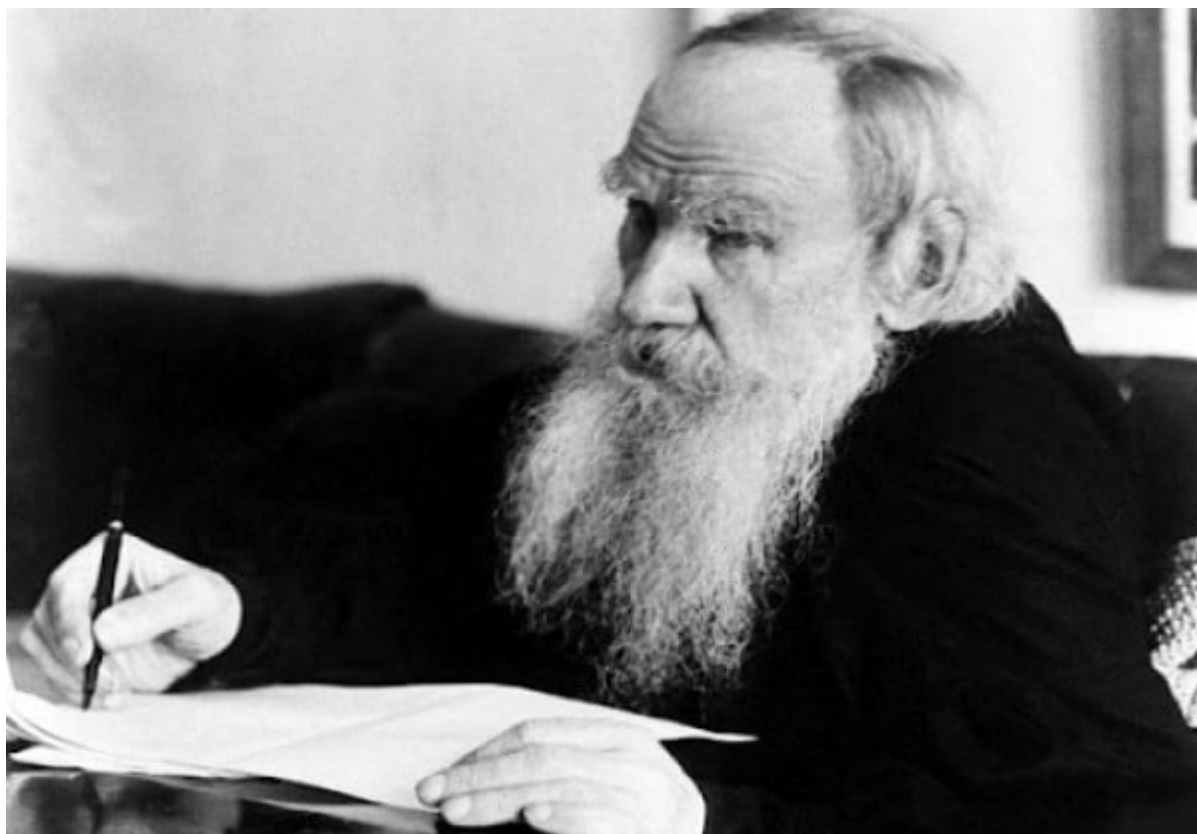
Τολστόϊ και Ντοστογιέφσκι έχουν περάσει τα ρωσικά σύνορα και θεωρούνται μεγάλες προσωπικότητες της Παγκόσμιας Λογοτεχνίας. Πρόκειται για δύο διαφορετικές προσωπικότητες αλλά η κάθε μία άφησε το στίγμα της με το δικό της τρόπο. Ας τους δούμε μεμονωμένα και συγκριτικά, για να εκτιμήσουμε το βάρος της προσωπικότητας του καθενός. Θα στηριχτούμε σε κοινά χαρακτηριστικά αλλά και σε ξεχωριστά, στοιχεία που διαφοροποιούν τους δυο μεγάλους αυτούς δημιουργούς.

- Γράφει ο Μιχάλης Κουτσός, Φιλολόγος – Συγγραφέας

ΛΕΩΝ ΤΟΛΣΤΟΪ

Βιογραφικά

Ο Λέων Τολστόι (1828-1910) είναι ένας από τους κορυφαίους λογοτέχνες, γνωστός στο ευρύ κοινό για τα έργα του «Πόλεμος και Ειρήνη» και «Άννα Καρένινα», που συγκαταλέγονται στα σημαντικότερα μυθιστορήματα όλων των εποχών. Η ζωή του Τολστόι χαρακτηρίστηκε από μεγάλες αντιθέσεις, καθώς τα πρώτα άσωτα χρόνια της αριστοκρατίας τα διαδέχτηκε η ριζοσπαστική μεταστροφή του προς την άρνηση του πλούτου, τη φιλανθρωπία και προς έναν ιδιόμορφο ειρηνιστικό και χριστιανικό αναρχισμό, που έτυχε θαυμασμού από προσωπικότητες όπως ο Γκάντι και επισφραγίστηκε με τον αφορισμό της Ρωσικής Εκκλησίας.

Έχοντας μεγάλα χρέη από τη χαρτοπαιξία, αποφάσισε να καταταγεί στο στρατό. Πήρε μέρος στον Κριμαϊκό Πόλεμο (1853-1856), όπου γνώρισε την ψυχή του Ρώσου στρατιώτη και τη φρίκη του πολέμου. Ο αποτροπιασμός για τις φρικαλεότητες του πολέμου αυτού καθρεφτίστηκε στα «Διηγήματα της Σεβαστούπολης (1855-1859)». Στη συνέχεια ταξίδεψε στη Γαλλία, Ελβετία, Ιταλία και Γερμανία. Γυρίζοντας στη Ρωσία, παντρεύτηκε (1862), έκανε οικογένεια κι έζησε ευτυχισμένος «σαν

πατριάρχης», όπως έγραψε ο ίδιος. Με την κατά 16 χρόνια μικρότερη σύζυγό του Σοφία Μπερς απέκτησε 13 παιδιά.

Η στροφή στην κοσμοθεωρία του άρχισε να συντελείται με την απογοήτευση που γεύτηκε πολεμώντας με τον Ρωσικό στρατό σε διάφορα μέτωπα μέχρι το 1856, όταν και έγραφε τα πρώτα του έργα, αυτοβιογραφικά σε μεγάλο βαθμό. Ο πόλεμος γυμνός, χωρίς πατριωτικά πλουμίδια, σκιαγραφήθηκε στα «Διηγήματα της Σεβαστούπολης» (1855).

Την περίοδο εκείνη έγραψε τα δύο αριστουργήματά του «Πόλεμος και Ειρήνη» (1865-1869), μια έξοχη απεικόνιση της ζωής και των συνθηκών της Ρωσίας στην περίοδο των ναπολεόντειων πολέμων, ένα από τα κορυφαία επιτεύγματα της ρεαλιστικής πεζογραφίας, όπου επιχειρήθηκε η αποκαθήλωση των ηγετικών μορφών και η ανάδειξη του ρόλου των απλών στρατιωτών, και την «Άννα Καρένινα» (1877), την τραγωδία μιας γυναίκας που έπεσε θύμα της ψεύτικης και απάνθρωπης ηθικής της κοινωνίας.

Η ανησυχία του, όμως, ταραίζει και πάλι τη ζωή του. Είχε τύψεις που ζούσε μέσα στα πλούτη, ενώ τόσοι άλλοι δυστυχούν. Θέλει να τα αφήσει όλα, περιουσία, οικογένεια, δόξα και να ζήσει απλά, σύμφωνα με τις ιδέες του. Αποφασίζει να εγκαταλείψει τα «εγκόσμια», να τα αρνηθεί όλα και να ζήσει μία απλή ζωή μέσα στη φύση. Ζούσε μια λιτή σχεδόν φτωχική ζωή στα κτήματά του, όπου πλήθος άνθρωποι πήγαιναν να τον συναντήσουν και να μοιραστούν τη σοφία του.

Λίγο μετά ο Τολστόι αφοσιώθηκε στα κτήματά του, γράφοντας παράλληλα τους «Κοζάκους» (1863) και τον «Πολικούσκα» (1863), έκφραση της γοητείας που του ασκούσε ο χωριάτικος τρόπος ζωής και συνάμα της αποστροφής του για την αριστοκρατική τάξη πραγμάτων, της οποίας ο καθωσπρεπισμός στηλιτεύτηκε στην «Άννα Καρένινα» (1875-77).

Στα τελευταία έργα του, όπως είναι «Ο θάνατος του Ιβάν Ιλίτς» (1886), «Η σονάτα του Κρόιτσερ» (1887-9), «Ο Διάβολος» (1889-90) και η «Ανάσταση» (1899), ο Τολστόι ανέλυσε πτυχές της γνήσιας χριστιανικής αρετής σε αντιδιαστολή με την τυπική, μια αρετή που εφάρμοσε ζώντας ασκητικά, επιμένοντας στην αποστασιοποίησή του από το οργανωμένο κράτος και την επίσημη Εκκλησία. Πλήθη όμως ολόκληρα τον θεωρούσαν πρότυπο και προσπαθούσαν να τον γνωρίσουν από κοντά, στη δύση πλέον της ζωής του.

Η φιλοσοφία του

Ο Λέων Τολστόι είναι ο πιο διάσημος Χριστιανός Αναρχικός και θεωρείται ίσως ο σημαντικότερος εκπρόσωπος του ρεύματος αυτού. Όπως έγραψε «ο χριστιανισμός

στην αληθινή του ουσία θέτει ένα τέλος στο Κράτος». Αυτή η πρόταση αποδίδει τη βασική ιδέα που αποτελεί τη βάση του χριστιανικού αναρχισμού. Αν και ο ίδιος ποτέ δεν αποκάλεσε τον εαυτό του αναρχικό, η εναντίωσή του στις άδικες κοινωνικές μεταρρυθμίσεις (1880-1882) και στην αυταρχικότητα και καταπίεση που ασκούσαν οι ανώτερες κοινωνικές τάξεις στους μουζίκους τον οδήγησαν στην απόρριψη των κρατικών δομών και στην αναζήτηση μιας άλλης μορφής κοινωνικής οργάνωσης και ζωής. Ο Γκάντι το συνοψίζει σε μία φράση: «Ο Τολστόι είναι ο μεγαλύτερος απόστολος της μη βίαιης αντίστασης στην εποχή μας».

Αναπτύσσει τη θεωρία του για μια κοινωνία αντιεξουσιαστική και αντιεραρχική, πάντα κοντά στη φύση και σε αρμονία με αυτή, όπου ο κάθε άνθρωπος θα μπορέσει να αναπτύξει τα προσωπικά του χαρίσματα και τις δεξιότητες του, που θα εργάζεται ο ίδιος για να εξασφαλίσει την τροφή του χωρίς η εργασία του να γίνεται αντικείμενο εκμετάλλευσης. Ο Τολστόι γίνεται αρνητής κάθε κρατικής δομής εκτός της δομής που στηρίζεται τις αρχές της πίστης των πρώτων χριστιανών. Τα φιλοσοφικά πεζογραφήματά του «Το κράτος του ζόφου» και «Ο θάνατος του Ιβάν Ιλίτς» είναι δύο συγκλονιστικά κείμενα ορθόδοξου χριστιανικού αναρχισμού.

Στο δοκίμιο του «Για την αναρχία» γράφει: «Οι Αναρχικοί έχουν δίκιο σε όλα και στην άρνηση της υπάρχουσας τάξης. Κάνουν λάθος μόνο στο να νομίζουν ότι η Αναρχία μπορεί να ιδρυθεί μέσω επαναστάσεως. Μπορεί να υπάρξει μόνο μία μόνιμη επανάσταση, μια ηθική: «Η αναγέννηση του εσωτερικού ανθρώπου».

Το παιδαγωγικό του όραμα και παράδειγμα

Στο τέλος της δεκαετίας του 1850, μετά από μια δεκαετία νεανικής ακολασίας στη δυτική Ευρώπη εγκατέλειψε το πανεπιστήμιο, αφού σύμφωνα με τους καθηγητές του ήταν «ανεπίδεκτος μαθήσεως», όπως αναφέρει ο ίδιος ο Τολστόι στην «Εξομολόγηση», επιστρέφει στη Ρωσία, στο χωριό, στα κτήματά του και στην ενασχόλησή του με τα αγροτικά σχολεία. Απογοητευμένος με τους λογοτέχνες, τα έργα των οποίων θεωρούσε ότι είναι για λίγους και όχι για τις μάζες των αγροτών. Το όραμα της εκπαίδευσης των αγροτών συμπίπτει με την απελευθέρωση των δουλοπάροικων, το 1861.

Σε ώριμη πια ηλικία πήρε την πρωτοβουλία να ιδρύσει σχολεία αντιαυταρχικής (δημοκρατικής) εκπαίδευσης. Το παράδειγμά του ακολούθησε πολλά χρόνια αργότερα ο Α.Σ. Νιλ ιδρύοντας το 1921 στο Σάμερχιλ της Αγγλίας, το δικό του σχολείο που καταργούσε τα αυταρχικά συστήματα διδασκαλίας. Οι απόψεις του Τολστόι για την εκπαίδευση ήταν ριζοσπαστικές και στηρίζονταν σε τρεις βασικές παιδαγωγικές αρχές: Ισότητα μαθητή - δασκάλου, Ελευθερία επιλογών και

Αρμονία με τη φύση.

Παρόλο που οι εκπαιδευτικές πρακτικές και οι γραφές του Τολστόι κατά τη διάρκεια της ζωής του αντιμετωπίστηκαν με εχθρότητα, μετά το θάνατό του υπήρξε μια τάση αναγνώρισης, ώστε να χαρακτηριστεί σαν ένας από τους σημαντικότερους εκπαιδευτικούς μεταρρυθμιστές.

Συμπεράσματα

Εκείνα τα στοιχεία που πρέπει να προσέξουμε από όλον τον βίο και την πολιτεία του Τολστόϊ είναι τα εξής:

Παρόλη την αριστοκρατική του καταγωγή, τον πλούτο της οικογενείας του αλλά συνάμα και την ακολουσία της νεότητάς του, ο Τολστόϊ, ένα ανήσυχο πράγματι πλάσμα, διαπίστωσε ότι αυτά δεν τον ικανοποιούσαν, άλλαξε στάση και στράφηκε σε θεωρίες ισότητας και δικαιοσύνης των ανθρώπων, που γίνονταν αντικείμενο εκμετάλλευσης εκ μέρους των ισχυρών αριστοκρατών της Τσαρικής κοινωνίας, και τις οποίες επιχείρησε να εφαρμόσει στην πράξη με ασκητική πραγματικά ζωή. Τα γεγονότα της ζωής που έζησε είτε στο στρατό είτε στην κοινωνία είχαν μεγάλη απήχηση στο ψυχικό και ιδεολογικό του κόσμο, πράγμα που αποκρυσταλλώθηκε στα παγκοσμίου φήμης έργα του, όλα απόρροια ενός ώριμου κοινωνικού προβληματισμού.

Μπροστά στα έντονα προβλήματα κοινωνικής αδικίας, πήρε θέση και διατύπωσε τις απόψεις του, που ήταν αρκετά επαναστατικές. Η έντονη χριστιανική του συνείδηση τον οδήγησε σε ακραίες θέσεις, πού ήταν αρκετά εξιδανικευμένες, αφού έφτασε να πιστεύει στην δυνατότητα εφαρμογής της κοινωνίας των πρώτων χριστιανών. Έντονα προβληματισμένος για την τυπική ζωή χριστιανών και κληρικών επιτίθεται εναντίον τους κι έτσι να προκαλέσει αντιδράσεις, που έφτασαν μέχρι τον αφορισμό της εκκλησίας.

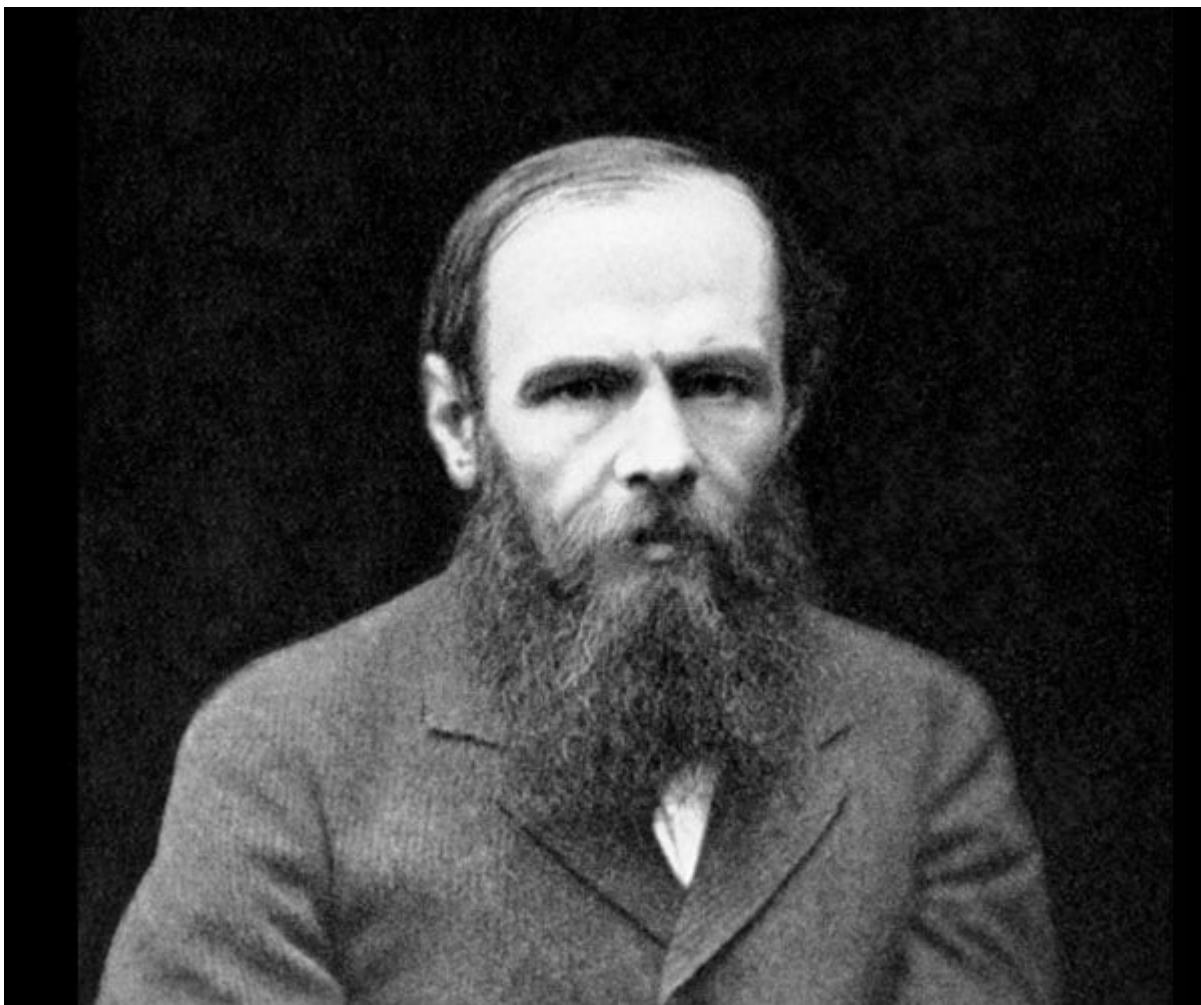
Ο Τολστόϊ δεν είναι ικανοποιημένος με την επικράτηση της κοινωνικής αδικίας, ακόμη και στον χώρο της εκκλησίας, και προχωρεί σε αποδοχή επαναστατικών ιδεών, και μάλιστα αναρχικών, αλλά με την παρατήρηση ότι δεν είναι υπέρ της βίας αλλά της ειρηνικής ένταξης του ατόμου σε μια τέτοια προσπάθεια. Έρχεται σε αντιπαράθεση με τους ακραίους αναρχικούς, διότι υιοθετεί ειρηνικά και όχι βίαια μέσα για την επικράτηση των ιδεών του.

Οι επαναστατικές του ιδέες έχουν να κάνουν με μια κοινωνία αντιεξουσιαστική και αντιεραρχική, πάντα κοντά στη φύση και σε αρμονία με αυτή, όπου ο κάθε άνθρωπος θα μπορέσει να αναπτύξει τα προσωπικά του χαρίσματα και τις δεξιότητες του, που θα εργάζεται ο ίδιος για να εξασφαλίσει την τροφή του χωρίς η εργασία του να γίνεται αντικείμενο εκμετάλλευσης.

Οι επαναστατικές του ιδέες και στο χώρο της εκπαίδευσης είναι αρκετά προοδευτικές και πολύ μπροστά από την εποχή του. Είναι υπέρ της αντιαυταρχικής (δημοκρατικής) εκπαίδευσης. Το παράδειγμά του το ακολούθησε πολλά χρόνια αργότερα ο Α.Σ. Νιλ ιδρύοντας το 1921 στο Σάμερχιλ της Αγγλίας, όπου οι ριζοσπαστικές απόψεις του Τολστόϊ στηρίζονταν σε βασικές παιδαγωγικές αρχές, οι οποίες εξακολουθούν να είναι αποδεκτές στην εκπαιδευτική κοινότητα μέχρι σήμερα.

ΦΙΟΝΤΟΡ ΝΤΟΣΤΟΓΙΕΦΣΚΙ

Κορυφαία μορφή της παγκόσμιας λογοτεχνίας, ρωσικής καταγωγής. Γεννήθηκε το 1821 στη Μόσχα Πέθανε το 1881 στην Πετρούπολη σε ηλικία μόλις 60 ετών.

Οικογενειακή-κοινωνική καταγωγή

Ο πατέρας του ήταν γιος κληρικού, και δεν ήταν αριστοκράτης. Σύμφωνα με την παράδοση της εποχής θα έπρεπε να γίνει και αυτός κληρικός, κατόρθωσε όμως να σπουδάσει ιατρική, έγινε στρατιωτικός ιατρός και με τη σταδιοδρομία του αυτή μπήκε στην κληρονομική αριστοκρατία.

Ο Ντοστογιέφσκι ύστερα από μία αρχική κατ' οίκον διδασκαλία πήγε οικότροφος σε δύο σχολεία στη Μόσχα, ένα από τα οποία ήταν γαλλικό. Όταν τέλειωσε το σχολείο συνέχισε τις σπουδές του στην Πετρούπολη σε κρατική στρατιωτική σχολή μηχανικών και για σύντομο χρονικό διάστημα άσκησε αυτό το επάγγελμα. Ξεκίνησε τη λογοτεχνική του σταδιοδρομία το 1843 με τη μετάφραση του τότε πρόσφατου μυθιστορήματος του Ονορέ Ντε Μπαλζάκ «Ευγενία Γκραντέ».

Χρειάστηκαν άλλα δύο χρόνια για να κάνει το δικό του ντεμπούτο, αφού παραιτήθηκε από την υπηρεσία του ως μηχανικού με τον βαθμό του υπολοχαγού.

Ο Ντοστογιέφσκι μελέτησε την κοινωνία και τον κόσμο όχι θεωρητικά αλλά στην πράξη. Θέμα των έργων του η ίδια η ζωή. Είδε από κοντά τις υποβαθμισμένες συνοικίες, γνώρισε τη φτώχεια, τον πόνο, την εξαθλίωση των ταπεινών ανθρώπων και στη συνέχεια μετέφερε τις εικόνες αυτές στα μυθιστορήματά του. Ασχολήθηκε με τον άνθρωπο και την κοινωνία και υπήρξε αγωνιστής και επαναστάτης

Εναντιώθηκε στην πολιτική του Τσάρου Νικολάου του Α΄. Αυτή του η στάση είχε αποτέλεσμα να κατηγορηθεί για συνωμοσία και να καταδικαστεί σε τετραετή φυλάκιση. Στις 23 Απριλίου του 1849 τον συνέλαβαν μαζί με άλλα μέλη του Ομίλου Πετρασέφσκι με την κατηγορία της απόπειρας δημιουργίας παράνομου τυπογραφείου για την διάδοση επαναστατικής φιλολογίας. Μετά την σύλληψή του με ειλικρίνεια μίλησε στην ανακριτική επιτροπή του στρατοδικείου για την ανάμειξη του στον Όμιλο. Η απόφαση βγήκε τον Νοέμβριο του 1849 και ακολούθησε η τραγική κωμωδία του εικονικού τυφεκισμού του. Τα χρόνια του εγκλεισμού του στις φυλακές του Όμσκ υπέφερε τρομερά βασανιστήρια και εξευτελισμούς.

Ο Όμιλος Πετρασέφσκι ήταν μια πρώτη προσπάθεια προπαγάνδας στη Ρωσία των ιδεών του γαλλικού σοσιαλισμού. Ο Ντοστογιέφσκι κρατούσε μέσα στην κίνηση αυτή πολύ μετριοπαθή στάση. Τα ενδιαφέροντά του ήταν κυρίως φιλολογικά. Τον συγκινούσε όμως όχι λιγότερο από τους άλλους το πολύ επίκαιρο τότε στη Ρωσία αγροτικό πρόβλημα, που ήταν και ο κύριος στόχος στην επαναστατική κίνηση. Έχουν να λένε πως κάποτε είχε αναφανδόν ταχθεί με την άποψη της βίαιης λύσης του αγροτικού ζητήματος.

Το 1859 επέστρεψε στην Πετρούπολη και εξέδωσε μαζί με τον αδελφό του δύο περιοδικά τα οποία, όμως, δεν σημείωσαν επιτυχία με αποτέλεσμα ο Ντοστογιέφσκι να βρεθεί καταχρεωμένος. Ο μόνος τρόπος για να συγκεντρώσει χρήματα και να ξεπληρώσει τα χρέη του ήταν η συγγραφή. Την ίδια περίοδο εκδηλώθηκε το νοσηρό του πάθος για το ποτό και για τα τυχερά παιχνίδια, ακριβώς ως αποτέλεσμα αυτής της οικονομικής δυσχέρειας, που τον έφερε στο χείλος της υλικής και της σωματικής καταστροφής. Σε αυτό το διάστημα έγραψε τα καλύτερα του έργα: Ο παίκτης, Οι αδερφοί Καραμαζώφ, Έγκλημα και Τιμωρία, Ο Ηλίθιος, Οι δαιμονισμένοι.

Το 1864 πεθαίνει η σύζυγός του από φυματίωση. Ο θάνατός της έγινε αφορμή της συγγραφής του βιβλίου «Σκέψεις εμπρός εις το φέρετρο». Εκεί φανερώνει την πίστη του στην αιωνιότητα και στην αθανασία της ψυχής.

Όταν κατάφερε πλέον να ανασάνει από το βάρος των χρεών ανέλαβε τη διεύθυνση του περιοδικού «Πολίτης» και λίγα χρόνια αργότερα εξέδωσε το δικό του περιοδικό, «Το Ημερολόγιο ενός συγγραφέα», που σε αντίθεση με τις προηγούμενες εκδοτικές προσπάθειες σημείωσε τεράστια επιτυχία.

Ο Ντοστογιέφσκι στα λογοτεχνικά έργα του διερευνά την ανθρώπινη ψυχολογία κατά την ταραγμένη πολιτικά, κοινωνικά και πνευματικά ατμόσφαιρα της Ρωσίας του 19ου αιώνα και καταπιάνεται με διάφορα πνευματικά και θρησκευτικά θέματα. Πολλοί κριτικοί λογοτεχνίας τον θεωρούν ως έναν από τους μεγαλύτερους μυθιστοριογράφους της παγκόσμιας λογοτεχνίας και πολλά από τα έργα του θεωρούνται αριστουργήματα που άσκησαν μεγάλη επίδραση. Η νουβέλα του «Σημειώσεις από το Υπόγειο» (1864) θεωρείται ως ένα από τα πρώτα έργα της υπαρξιστικής λογοτεχνίας.

Τα σημαντικότερα έργα του Ντοστογιέφσκι

Αναμνήσεις από το σπίτι των πεθαμένων

Το 1849, πριν γράψει οποιοδήποτε από τα σημαντικότερα έργα του, ο Ντοστογιέφσκι καταδικάστηκε σε τέσσερα χρόνια καταναγκαστικής εργασίας σε στρατόπεδο φυλακών της Σιβηρίας, επειδή συμμετείχε σε μια σοσιαλιστική ομάδα συζήτησης. Το «Σημειώσεις από ένα νεκρό σπίτι» είναι τα προσωπικά απομνημονεύματα του Ντοστογιέφσκι από εκείνη την εποχή με αρκετά στοιχεία μυθοπλασίας, για να ξεφύγει από την λογοκρισία των κυβερνώντων.

Πέρα από τις τρομερές εμπειρίες του στη Σιβηρία, είναι γεμάτο με χιούμορ και διαλογισμούς για την ανθρώπινη ελευθερία. Είναι επίσης το βιβλίο που επανέφερε

τη λογοτεχνική καριέρα του Ντοστογιέφσκι μετά τη φυλάκισή του στη Σιβηρία, καθιστώντας τον διασημότητά του στα δημιουργικά σαλόνια της Αγίας Πετρούπολης και τον ώθησε να γράψει τα σημαντικότερα έργα του.

Έγκλημα και τιμωρία

Το έγραψε πάνω από 11 μήνες και δημοσιεύτηκε για πρώτη φορά το 1866. Το Έγκλημα και Τιμωρία είναι δικαιολογημένα το πιο διάσημο βιβλίο του Ντοστογιέφσκι. Είναι ένα από τα πιο σημαντικά μυθιστορήματα που γράφτηκαν ποτέ για το έντονο ψυχολογικό του βάθος. Ο Ντοστογιέφσκι αφηγείται την ιστορία του Ρασκόλνικοφ, ενός άπορου και απελπισμένου μαθητή, του οποίου η μάχη με τη δική του συνείδηση κάνει το διάβασμα συναρπαστικό. Στο έργο αυτό ο Ντοστογιέφσκι θίγει υπαρξιακά θέματα όπως ο πόνος, η ενοχή και η δυνατότητα ουσιαστικής λύτρωσης.

Σημειώσεις από το υπόγειο

Το «Σημειώσεις από το υπόγειο» είναι ένα εξαιρετικό βιβλίο. Ο ανώνυμος αφηγητής του βιβλίου είναι μια από τις πιο χαρακτηριστικές φωνές στη λογοτεχνία, που χαρακτηρίζεται από όλα τα κλασικά θέματα που περιμένεις να βρεις σε ένα έργο του Ντοστογιέφσκι: απομόνωση, ταλαιπωρία και υπαρξιακό άγχος. Είναι ένας καθρέπτης στην εξερεύνηση της παράλογης και αντιφατικής φύσης της ανθρωπότητας.

Ο Ηλίθιος

Ενώ το Έγκλημα και Τιμωρία απεικονίζει τους αγώνες ενός ένοχου άνδρα, ο «Ηλίθιος» (που γράφτηκε και δημοσιεύτηκε για πρώτη φορά το 1869) απεικονίζει τους αγώνες ενός ανθρώπου τέλειας αθωότητας.

Συνολικά, τα δύο βιβλία σχηματίζουν έτσι μια λαμπρή κριτική της κοινωνίας από την οπτική γωνία του αγίου και του αμαρτωλού. Σε αυτό το έργο βρίσκουμε απαντήσεις για το πώς πρέπει να ζούμε σε έναν πολιτισμό που έχει εμμονή με τα χρήματα, την εξουσία και τη χειραγώγηση. Αν και δεν είναι τόσο διάσημο όσο το Έγκλημα και Τιμωρία, ο Ηλίθιος είναι ένα υπέροχο βιβλίο και περιέχει μερικές από τις πιο διαυγείς και συγκινητικές πεζογραφίες του Ντοστογιέφσκι.

Δαιμονισμένοι

Ένα από τα πιο περίπλοκα και προκλητικά μυθιστορήματά του, «οι Δαιμονισμένοι» εμπνεύστηκαν από την αληθινή ιστορία μιας πολιτικής δολοφονίας που σόκαρε τη Ρωσία το 1869. Ο Ντοστογιέφσκι σατιρίζει άγρια την πολιτική ιδεολογία που φούντωνε εκείνη την εποχή, αλλά καταφέρνει επίσης να ενσωματώσει πιο καθολικά θέματα για την ανθρώπινη φύση, την ύπαρξη του Θεού και τελικά το νόημα και τον σκοπό της ζωής.

Οι αδελφοί Καραμαζώφ

Το μυθιστόρημα Οι αδελφοί Καραμαζώφ θεωρείται ως το κορυφαίο έργο του μεγάλου Ρώσου συγγραφέα. Σ' αυτό παρουσιάζεται η ζωή τριών αδελφών, που δεν έχουν τίποτε κοινό μεταξύ τους, του ορμητικού και αχαλίνωτου στα πάθη Ντιμήτρι, του συγκρατημένου αλλά ψυχικά αδύνατου και άβουλου Ιβάν και του αγνού ονειροπόλου Αλιόσα, που εκφράζει την προσκόλληση προς την παράδοση (οικογένεια, θρησκεία) ` σε συνάρτηση με την ακόλαστη και έκλυτη ζωή του πατέρα τους, του Φιόντορ Παύλοβιτς Καραμάζοφ, που τα εγκατέλειψε άστοργα, όταν ήταν πολύ μικρά και ορφανά από μητέρα και είναι προσωποποίηση της παρακμής κι της χυδαιότητας, ενώ ο νόθος υιός Σμιερντιακόφ απεικονίζει το σκοτάδι και την οργή.

Πηγή: pemptousia.gr